

Visitationspredikan

Gimo pastorat, 17 september 2023

Femtonde söndagen efter Trefaldighet, Tredje årgångens texter

Söndagens tema: Ett är nödvändigt

Visitationens tema: Bortom orden – Att göra evangelium

”Följ mig till Betania!” Så sa Jesus – eller rättare sagt: skådespelaren som spelade Jesus – i mysteriespelet som framfördes i Ekeby kyrka i onsdags. Jag tror att det var den enda replik som Jesus hade i hela spelet. Om jag inte minns alldeles fel så var det den enda talade repliken i hela föreställningen, de enda orden som yttrades enbart som ord.

”Följ mig till Betania!” Det skulle kunna vara rubriken för den här söndagens texter, åtminstone för den tredje årgångens texter som vi får lyssna till idag. Betania är byn där systrarna Marta och Maria bodde. Dagens evangelietext utspelar sig hemma hos dem. I Ekeby kyrka i onsdags fanns en mycket välgjord vägskylt uppställd och på den skylten stod det ”Betania”. Idag får vi tänka oss att den skylten står uppställd här i Skäfthammars kyrka. Vi förflyttas till Betania och Betania flyttas hit till oss när vi lyssnar till och reflekterar över orden i dagens evangelietext och den stora verklighet som finns bortom dem.

Några av oss har hört berättelserna om systrarna Marta och Maria tidigare. När deras namn nämns kanske vi minns att Marta var en handlingskraftig ”doer”, en görare, precis som kyrkoherde Lotta påminde oss om vid kvällsgudstjänsten i Hökhuvuds kyrka i torsdags. Idag är det inte så ofta som vi hör ordet ”Marta-sysslor” men det är ett uttryckssätt som åtminstone några av oss har använt ibland. Marta-sysslor är allt som behöver göras för att det som uppfattas som det centrala, det allra viktigaste eller det enda som är nödvändigt ska kunna ske.

Det är otroligt många Marta-sysslor som behöver göras för att en biskopsvisitation av det slag som vi har fått vara med om här i Gimo pastorat ska kunna genomföras. Mat ska beställas och lagas. Borden ska dukas och kaffe ska serveras. Fåtöljerna från Kyrkans hus i Gimo ska transporteras till Hökhuvuds kyrka så att paneldeltagarna vid Café Existens ska kunna sitta skönt och vackert i koret. En stor mängd människor ska bokas in och boka om i sina kalendrar så att de kan komma och vara med eller ta emot besök. Schema ska läggas, tema ska väljas och underslag ska skickas in till stiftskansliet. Det är inte undra på om en och annan suckar i samma anda som Marta när hon talar med Jesus i dagens evangelietext. ”Herre, bryr du dig om det jag gör, det vi gör? Kan du säga till någon eller några att hjälpa till?”

Det är lätt hänt att vi alltför snabbt tror oss veta hur Jesus svarar på sådana frågor. Dagens evangelietext får oss ibland att dra slutsatsen att alla de där Marta-sysslorna egentligen inte är så viktiga, i alla fall inte om de jämförs med Maria-sysslorna att sitta ner vid Jesu fötter och lyssna till Jesu ord. De talade orden får då träda i förgrunden och framstå som det väsentliga. Görandet får träda i bakgrunden och bli ett slags kuliss som man kan ha eller mista. Men är det så enkelt som att detta är vad Jesus vill säga oss, att orden är viktigare än görandet? Eller finns det ett djupare liggande evangelium bortom orden i dagens evangelietext?

Temat för biskopsvisitationen i Gimo pastorat, som vi avslutar idag, är ”Bortom orden – Att göra evangelium”. Under de dagar som jag har varit här har vi samtalat om hur människor idag – i församlingarna här – kommer i kontakt med Jesus Kristus, lyssnar till honom och samtalar med honom och om honom. Han är en verklig person som finns också bortom orden. I Bibeln beskrivs han ibland som Guds hemlighet och det han gör och är som ett mysterium.

På sätt och vis har hela visitationen här i Gimo pastorat varit ett stort mysteriespel. Orden och samtalen som vi har fört har varit viktiga men de har inte varit det enda viktiga. Görandet och gestaltandet har varit lika centralt. Det är så ni arbetar och lever här i Gimo pastorat. Det är inte bara de talade replikerna som är viktiga i det mysteriespel som är församlingslivet här. Många sinnen får vara med och aktiveras när ni mer stor kreativitet och uppfinningsrikedom tillsammans utforskar Guds mysterier. Här låter ni Guds hemligheter framträda både när ni firar gudstjänster i era vackra kyrkor och när den levande julkrubban uppträder på torget.

Under visitationen har jag fått se, höra, känna, smaka på och uppleva evangeliet genom det ni gör också när jag inte är här på besök. Jag har fått klippa och klistra, sy och knipa, sjunga och applådera. Jag har strukit med handen över vackra liturgiska kläder i både barn- och vuxenstorlekar. Jag har fått njuta av Karins gröna rutor (som serverades i Hökhuvuds kyrka i torsdags) och av ett brett utbud av körsång. Jag har också fått möta biskop Barbie som passande nog var här på visitation samtidigt som jag. Av henne fick jag veta en hemlighet som inte omfattas av min tystnadsplikt. Systrarna Marta och Maria har också ett inplanerat besök här. Den bibelstudiegrupp som Towe leder kommer i höst både att lyssna till orden som berättar om några utvalda kvinnor i Bibeln och göra dem genom att tillverka bibliska dockor.

När jag har lyssnat till er, lyssnat till det ni säger med ord och det ni säger genom det ni gör, har jag funderat över vad jag vill säga till er idag och vad jag vill göra tillsammans med er i framtiden. Jag har satt mig ner vid Jesu fötter och frågat mig vad Jesus säger till oss i det mysteriespel som han låter oss vara en del av när vi är kyrka här och nu. Vad hör vi och vad gör vi när han säger "Följ mig till Betania"? Vad hör vi och vad gör vi när vi idag får lyssna till samtalet mellan Marta, Maria och Jesus?

I dagens evangelietext hör jag inte att Jesus säger att vi ska sluta göra eller att det är mindre viktigt eller mindre på riktigt när vi gör evangelium än vad det är när vi hör evangelium eller förkunnar evangeliet med ord. Det jag hör är i stället en fråga som vi behöver ställa oss ibland. "Var ligger Betania?" Eller: "Var tror vi att Betania ligger?"

Det är så lätt hänt att vi misstar oss när det gäller geografin i Guds rike. Vi kanske föreställer oss att det bara är på specifika platser eller i vissa sammanhang som vi kan göra som Maria gjorde och sätta oss ner vid Jesu fötter. Vi kanske tror att det finns vissa centralorter i Guds rike som är viktigare än de små byarna. I själva verket är Betania lika flyttbart som vägskylten som användes i mysteriespelet i Ekeby kyrka i onsdags. Vårt Betania eller våra Betania ligger överallt där Jesus är och möter oss. Överallt där Jesus Kristus finns och verkar – där han gör evangelium – kan vi göra som Maria gjorde, sätta oss vid hans fötter och lyssna till hans ord.

När ni gör evangelium här i Gimo pastorat ställer ni bildligt talat upp vägskylten som det står "Betania" på i en mängd olika sammanhang. Ni reser den som en beachflagga eller en roll up-affisch på Familjecentralen och på Bruksgymnasiet där ni låter de stora livsfrågorna ta plats i Grubbelklubben. Ni tar med er vägskylten när ni åker ut på hembesök med kaffekorgen och när ni bjuder in till Messy Church i Ekeby bygdegård. "Kom, här är Betania för här finns Jesus och gemenskapen med honom!" Det säger ni på olika sätt och språk genom det ni gör.

När jag besökte Ekeby bygdegård i onsdags talade vi om betydelsen av en levande landsbygd. Det fick mig att tänka att i Guds rike är landsbygden alltid levande. Den lilla byn Betania är en centralort som ligger överallt där Jesus gör evangelium. Därför kan vi kan göra som Maria gjorde när vi samtalar med människor som läser Svenska för invandrare. Vi kan sitta vid Jesu fötter både där och då vi gör Marta-sysslor för Jesus finns också bland grytor och kastruller.

Jag tror att det kan vara ett evangelium för er som är Svenska kyrkan i Gimo pastorat att få höra det. Under visitationen har jag tyckt mig ana en liten oro för att det ni gör och är här i församlingarna kanske inte är tillräckligt bra eller riktigt håller måttet. Jag tror att det var en liknande oro som fick Marta att sucka när Maria inte hjälpte henne att ordna med allt. Marta ville ju att allt skulle vara så bra som möjligt när Jesus var där. Vi känner alla en liknande oro då och då. Den höga igenkänningsfaktorn gör att vi ibland låter Jesu ord till Marta späda på vårt redan dåliga samvete eller våra känslor av otillräcklighet. Vi tänker att vi borde vara lite mer som Maria och så börjar vi självkritiskt granska det vi gör. Är det tillräckligt betydelsefullt för att uppmärksammas? Är det verkligen nödvändigt eller bara roligt?

När de tankarna kommer behöver vi tillsammans påminna oss om att evangelium är den glädje och befrielse som finns i gemenskapen med Jesus Kristus och med andra människor som också samlas omkring honom. Det är den glädjen och befrielsen som Maria har valt och det är den glädjen och befrielsen som Marta också får välja när hon ordnar med allt. Hon är inte ensam i köket för köket ligger också i Betania där Jesus är.

Idag när biskopsvisitationen avslutas med en högmässa här i Skäfthammars kyrka står vägskylden med "Betania" mitt ibland oss. Jesus är här och vi får sitta ner en stund vid hans fötter, lyssna till hans ord och glädjas över alla er som gör evangelium tillsammans med honom här i Gimo pastorat. När gudstjänsten är slut får vi bildligt talat ta med oss skylden ut i våra liv utanför kyrkorummet och in i framtiden. Efter visitationen får vi fortsätta att göra evangelium tillsammans – med ord och bortom orden. Med några ord vill jag avslutningsvis teckna konturerna av den fortsättning eller uppföljning av visitationen som jag vill se. Den fortsättningen innefattar både Marta-sysslor och Maria-lyssnande. Framför allt innefattar den att vi hjälps åt, precis som Marta önskar i dagens evangelietext. Vi ska göra evangelium tillsammans genom att församlingar och stift krokar arm med varandra.

En sak som jag har förstått är att vi tillsammans behöver låta gudstjänstglädjen hitta sina naturliga och gudagivna former också i Ekeby församling. På stiftsnivå behöver vi säkerställa att våra regleringar inte blir ett hinder för er när ni söker formerna för ett befriande gudstjänstliv i Ekeby kyrka och på Ekeby bygdegård. Vi behöver föra konstruktivt samtal om när, hur och var människor här i Gimo pastorat vill sätta sig vid Jesu fötter för att i gudstjänstens sammanhang lyssna till hans ord. Till sådana samtal vill jag ge herrarna (eller gubbarna) som samlas på Ekeby bygdegård får en särskild inbjudan eftersom jag tror att de kan ha erfarenheter och upplevelser som kan berika våra perspektiv på församlingslivet.

En annan sak som jag har upptäckt är att jag vill att fler ska få komma hit – på längre eller kortare besök. Jag vill gärna samtala om möjligheterna för mig att placera en pastorsadjunkt här. Det vore fantastiskt för en ny präst att få arbeta tillsammans med er under ett års tid för att lära sig hur man kan göra evangelium i praktiken – bortom orden som står i läroböckerna.

Jag vill dessutom att vi tillsammans hittar smidiga former för ett vardagsnära erfarenhetsutbyte mellan er som är församlingarna i Gimo pastorat och andra församlingar i Uppsala stift som gör evangelium i samma anda som ni och utifrån liknande förutsättningar. Jag tänker särskilt på Torsåkers församling i Gästrikland och Östervåla-Harbo pastorat i Uppland. Jag vill att ni får chansen – och jag hoppas att ni också tar den – att i ord och handling berätta om det goda arbete som ni gör här när ni placerar ut vägskylden som det står "Betania" på i olika sammanhang. Slutrepliken i min visitationspredikan är ett uttryck för den förhoppningen. Låt andra upptäcka var Betania kan vara beläget genom att ni visar vägen med er vägskylt och det ni gör i Jesu namn.